

مدیریت ورزشی _ زمستان ۱۳۸۸
شماره ۳-ص ص : ۳۹-۲۷
تاریخ دریافت : ۰۵/۰۴/۸۷
تاریخ تصویب : ۱۱/۱۲/۸۷

بررسی نگرش دانشجویان کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی به گرایش شدن آموزش در این مقطع *

سید نصرالله سجادی^۱ _ مهران میزانی

دانشیار دانشگاه تهران، کارشناس ارشد مدیریت ورزشی

چکیده

هدف تحقیق حاضر، بررسی نگرش دانشجویان کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی به گرایش شدن آموزش در این مقطع است. برای انجام این تحقیق، تمام دانشجویان کارشناسی ارشد تربیت بدنی پنج دانشگاه دولتی شهر تهران در سال تحصیلی ۸۶ - ۱۳۸۵ به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. روش تحقیق حاضر، توصیفی و از نوع پیمایشی است و برای جمع آوری اطلاعات، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد ($\alpha = 0/87$). نتایج به دست آمده نشان داد که به طور کلی دانشجویان، گرایشی شدن رشته تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد را مناسب ارزیابی کردند (میانگین $4/11$ از 5 در مقیاس لیکرت)، دانشجویان گرایش حرکات اصلاحی (با میانگین $3/91$)، کمتر و دانشجویان گرایش مدیریت ورزشی (با میانگین $4/32$)، بیشتر از دیگر گرایش ها موافق گرایشی شدن رشته تربیت بدنی بودند. نتایج تحقیق با نتایج تحقیقات قبلی مطابقت داشت. با توجه به نتایج تحقیق می توان گفت که گرایشی شدن آموزش تربیت بدنی و علوم ورزشی در مقطع کارشناسی ارشد همان طور که انتظار می رفت، موجب رضایت بیشتر دانشجویان و افزایش انگیزه علم آموزی دانشجویان شده است.

واژه های کلیدی

تربیت بدنی، گرایش، گرایشی شدن، کارشناسی ارشد، تحصیلات تکمیلی.

مقدمه

در جهان امروز، تربیت بدنی و ورزش به‌عنوان یکی از شاخه‌های تخصصی تعلیم و تربیت، دستخوش تغییر و تحولات چشمگیر و رشد و گسترش زیادی شده است. اگرچه در اولین قدم‌های رشد رشته تحصیلی تربیت بدنی، تربیت معلم به‌عنوان نخستین فراورده مورد توجه قرار گرفت (۱۲)، اما با پیشرفت زمینه‌های مختلف تحصیلی در دنیا، کشورهای توسعه‌یافته همراه با رشد دیگر رشته‌های تحصیلی، به‌طور مستمر بنا بر نیازمندی‌ها و شرایط جوامع خود، به بررسی و ارزیابی برنامه‌های آموزشی تربیت بدنی پرداخته و الگوهای جدیدی برای ارتقای سطح کیفی این برنامه‌ها ارائه داده‌اند (۶). رشته علمی تربیت بدنی در کشورهای توسعه‌یافته در سه دهه اخیر رشد زیادی کرده و تغییرات وسیعی یافته است (۱۱). با پیشرفت علمی این رشته، زمینه هرچه تخصصی‌تر شدن آن فراهم شده، به‌طوری که انشعابات وسیعی از الگوهای آموزشی در قالب گرایش‌های متنوع در دوره‌های مختلف با هدف تربیت نیروی انسانی متخصص به وجود آمده است (۱۰). نتایج تحقیقات، حاکی از رشد گرایش‌ها و شاخه‌های ایجادشده در تربیت بدنی است (۸، ۹، ۱۲).

نتایج تحقیق مشرف‌جوادی (۱۳۷۷) در مقطع کارشناسی‌ارشد، ۲۱ گرایش را در قالب ۸۶ برنامه آموزشی در دانشگاه‌های منتخب جهان شناسایی کرد (۶). کینگ و باندی (۱۹۸۷) نیز در تحقیقی که در نیمه دهه ۱۹۸۵ انجام دادند، ۲۵ گرایش را در برنامه‌های دکتری شناسایی کردند (۱۰). کینگ و باندی گرایش‌های مختلف تربیت بدنی و ورزش را در پنج طبقه تقسیم‌بندی کردند که در جدول ۱ نمایش داده شده است.

این در حالی است که در کشور ما، تغییرات در زمینه تربیت بدنی با وجود تحولات چشمگیر در برخی زمینه‌ها بسیار ناچیز بوده است. شاید یکی از دلایل عدم پیشرفت مناسب و درخور نام کشور ما در زمینه ورزش قهرمانی و همگانی، اهمیت ندادن به تربیت متخصصان در گرایش‌های مرتبط با ورزش قهرمانی و همگانی باشد.

جدول ۱- گرایش‌های مختلف تربیت بدنی و ورزش از دیدگاه کینگ و باندی

دسته اول علوم تمرین	دسته دوم	دسته سوم علوم	دسته چهارم	دسته پنجم
علوم فرهنگی - اجتماعی	علوم فرهنگی - اجتماعی	تعلیم و تربیت	علوم ورزشی	هنر
آنانومی - بیوشیمی	تاریخ	ورزش معلولان	مدیریت ورزشی	حرکات ریتمیک (رقص)
بیومکانیک	فلسفه تربیت بدنی و ورزش	مدیریت در تربیت بدنی	ترکیبی از مدیریت ها	
فیزیولوژی ورزشی	علوم فرهنگی - روانی	مطالعه مقایسه ای در تربیت بدنی		
رشد و تکامل حرکتی	جامعه شناسی ورزشی	اندازه گیری یا ارزیابی		
یادگیری حرکتی	ترکیبی از علوم فرهنگی	تربیت معلم		
روان شناسی ورزشی		برنامه ریزی درسی		
طب ورزشی		ترکیبی از آنها		
فیزیوتراپی ورزشی				
علوم تمرین (ترکیبی)				
مفاهیم حرکتی - عصبی				

با توجه به مباحثی که گذشت، در سال‌های اخیر متخصصان تربیت بدنی در کشور سعی در ایجاد و تدوین گرایش‌های متنوع و متناسب با نیازهای جامعه کردند. نتایج تحقیق مشرف‌جوادی (۱۳۷۷) که از ۷۲ نفر اعضای هیأت علمی دانشکده‌های تربیت بدنی ایران و ۲۷ مسئول دانشگاهی در آمریکا و کانادا انجام شد، نشان داد که ۵۳ درصد استادان تربیت بدنی، ایجاد گرایش در دوره کارشناسی و ۷۱ درصد ایجاد گرایش در دوره کارشناسی ارشد را لازم می‌دانستند. همچنین ۶۴ درصد استادان بر افزایش تعداد گرایش‌ها در دوره دکتری تأکید

داشتند. در همین پژوهش، ۱۸ گرایش برای دوره کارشناسی ارشد پیشنهاد شد که به ترتیب اولویت عبارتند از مدیریت و برنامه‌ریزی در تربیت بدنی با ۶۶ درصد، فیزیولوژی ورزشی با ۵۲ درصد و گرایش رشد و تکامل و یادگیری حرکتی و گرایش حرکت‌شناسی و بیومکانیک ورزشی با ۵۰ درصد (۶). نتایج تحقیق صابونچی (۱۳۷۹)، نشان داد که ۹۶ درصد از دانشجویان کارشناسی ارشد موافق گرایشی شدن آموزش تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد بودند (۴). طی تحقیق اسمعیلی (۱۳۷۸)، مهم‌ترین پیشنهاد دانشجویان برای اصلاح وضعیت آموزشی رشته تربیت بدنی و بهبود آن، گرایشی کردن آموزش در این مقطع بود (۱).

شیخ و همکاران (۱۳۸۲) در تحقیقی از جامعه دانشگاهیان و مربیان متخصص تربیت بدنی به نتایج زیر دست یافتند:

* ۸۸ درصد افراد مورد بررسی معتقد بودند که گزینش و آموزش دانشجو در وضعیت قبلی (بدون گرایش)، به تخصص لازم و جذب در بازار کار منجر نمی‌شود؛

* ۹۲ درصد معتقد بودند که وضعیت ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد باید به صورت گرایشی باشد و بیش از ۸۰ درصد موافق گرایش‌های آن زمان مقطع دکتری (مدیریت ورزشی، فیزیولوژی ورزشی و رشد و تکامل حرکتی) در مقطع کارشناسی ارشد بودند (۳).

به دنبال این تحقیقات و به دلیل نیاز روزافزون به ایجاد گرایش‌های مختلف در دوره کارشناسی ارشد، مطالعاتی برای تدوین و تعیین گرایش‌هایی برای دوره کارشناسی ارشد انجام شد که از آن جمله می‌توان به مشرف جوادی (۱۳۷۷)، گائینی و همکاران (۱۳۸۲) اشاره کرد (۵).

از سال ۱۳۸۴، با اجرای مصوبه مورخ ۱۳۸۲/۵/۱۸ شورای گسترش آموزش عالی، دانشگاه‌های کشور به پذیرش دانشجو در گرایش‌های بیومکانیک ورزشی، فیزیولوژی ورزشی، مدیریت ورزشی، رفتار حرکتی، آسیب‌شناسی و حرکات اصلاحی پرداختن (۷). باتوجه به اینکه در مورد موفقیت دوره کارشناسی ارشد و برنامه تدوین شده تاکنون تحقیقی انجام نشده بود. بررسی نگرش دانشجویان کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی به گرایشی شدن آموزش در این مقطع ضروری می‌نمود، تا با گزارش معایب و نواقص احتمالی به مسئولان امر زمینه موفقیت هرچه بیشتر دانش‌آموختگان این رشته در جامعه فراهم شود.

روش تحقیق

روش تحقیق حاضر، توصیفی و از نوع پیمایشی است که به صورت مقطعی انجام گرفت. روش گردآوری اطلاعات به صورت میدانی بود. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه محقق ساخته بود. در این تحقیق پس از تعیین و تدوین ملاک‌های ارزشیابی توسط محققان، پرسشنامه‌ای طراحی شد. روایی محتوای پرسشنامه به تأیید استادان متخصص رسید. به منظور تعیین پایایی درونی پرسش‌ها، از آلفای کرونباخ استفاده شد که عدد ۰/۸۷ به دست آمد و مورد پذیرش قرار گرفت.

جامعه آماری تحقیق، دانشجویان کارشناسی ارشد پنج دانشگاه شهر تهران (دانشگاه‌های شهید بهشتی، تهران، تربیت معلم، تربیت مدرس و شهید رجایی) در سال تحصیلی ۸۶ - ۱۳۸۵ بود. جامعه آماری شامل ۱۹۷ نفر بود. کل جامعه آماری به عنوان نمونه آماری انتخاب شد. پس از توزیع پرسشنامه در بین دانشجویان، ۱۳۹ پرسشنامه بازگردانده شد و مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. پرسشنامه تحقیق از دو بخش تشکیل شده بود. بخش اول اطلاعات شخصی (سن، جنس، گرایش تحصیلی، تعداد ترم‌های گذرانده شده، دانشگاه محل تحصیل، رشته تحصیلی دوره کارشناسی، سال اخذ مدرک کارشناسی) را جمع‌آوری می‌کرد. بخش دوم شامل ۱۰ سؤال در مقیاس ۵ رتبه‌ای لیکرت در مورد گرایشی شدن رشته تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد بود.

برای به دست آوردن نظر کلی دانشجویان در مورد گرایشی شدن آموزش تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد، نمره‌های داده شده برای تک‌تک سؤالات جمع زده شد که عدد بین ۱۰ تا ۵۰ برای هر سؤال به دست آمد. سپس این اعداد بار دیگر توسط فرمان RECODE در نرم‌افزار SPSS به صورت مقیاس ۵ رتبه‌ای لیکرت تبدیل شدند تا مقایسه بین گروه‌های مختلف تسهیل شود.

روش‌های آماری استفاده شده شامل آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار درصدها) و آمار استنباطی (کولموگروف - اسمیرنف، تست لوم، آنالیز واریانس، کروسکال والیس و من - ویتنی) بود. برای بررسی تفاوت بین گرایش‌های مختلف در پاسخ به کل سؤالات، از آزمون آنالیز واریانس و آزمون تعقیبی Tukey استفاده شد. برای بررسی تفاوت بین گرایش‌های مختلف در پاسخ به تک تک سؤالات، از آزمون کروسکال والیس استفاده شد. سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۵ به عنوان سطح معنی‌داری در نظر گرفته شد.

نتایج و یافته‌های تحقیق

یافته‌های پژوهش نشان داد که میانگین سن ۵۱ درصد پاسخگویان ۲۵ - ۲۰ سال، ۴۰ درصد ۳۰ - ۲۵ سال و ۹ درصد بالای ۳۰ سال بود و میانگین سنی دانشجویان دانشگاه شهید رجایی بیش از دیگر دانشگاه‌ها بود. ۱۰۵ نفر از پاسخگویان (۷۵ درصد) مرد و ۳۴ نفر (۲۵ درصد) زن بودند. مدرک تحصیلی ۱۲۴ نفر (۸۹ درصد) کارشناسی تربیت بدنی و ۱۵ نفر (۱۱ درصد) غیرتربیت بدنی بود که از این تعداد ۱۱ نفر (۷۴ درصد) در گرایش‌های مدیریت ورزشی و فیزیولوژی ورزشی در حال تحصیل بودند. جدول ۲، مشخصات پاسخگویان در دانشگاه‌های مختلف و در گرایش‌های مختلف را نشان می‌دهد.

جدول ۲ - مشخصات پاسخگویان در دانشگاه‌های مختلف و در گرایش‌های مختلف

دانشگاه	تعداد	درصد	جنس				گرایش					
			مرد		زن		فیزیولوژی		مدیریت		رفتار حرکتی	آسیب شناسی
			تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
تربیت مدرس	۹	۵	۴	۶۷	۲	۲۲	۶	۱۰	۱	۱	۱	۱
تربیت معلم	۱۸	۱۲	۱۴	۷۸	۴	۲۲	۷	۱۲	۹	۲۰	۱	۵
تهران	۷۴	۵۲	۵۷	۷۷	۱۷	۲۳	۱۳	۲۳	۲۴	۸	۱۷	۲۰
شهید بهشتی	۲۰	۱۴	۱۷	۸۵	۲	۱۵	۱۱	۱۹	۱	۹	۲۵	۱
شهید رجایی	۲۱	۱۵	۱۴	۶۲	۸	۲۸	۲۱	۲۶	۱	۱	۱	۱

نتایج به‌دست آمده نشان داد که در مجموع ۰/۸ درصد دانشجویان کاملاً مخالف گرایشی شدن مقطع کارشناسی ارشد تربیت بدنی بودند. ۳/۸ درصد مخالف بودند، ۱۴/۴ درصد نظری نداشتند، ۴۵/۴ درصد موافق و

۳۵/۶ درصد کاملاً موافق گرایش شدن مقطع کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی بودند. نظر دانشجویان در مورد جنبه‌های مختلف گرایش شدن آموزش رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی در مقطع کارشناسی ارشد هم به صورت درصد و هم به صورت میانگین در جدول ۳ ذکر شده است. همچنین مجموع نظرهای دانشجویان به جنبه‌های مختلف در گزینه ۱۱ ذکر شده است.

جدول ۳ - دیدگاه‌های کل دانشجویان در مورد جنبه‌های مختلف گرایش شدن تربیت بدنی

انحراف معیار	میانگین *	کاملاً مخالف (%)	مخالف (%)	بی نظیر (%)	موافق (%)	کاملاً موافق (%)	نظرها
							جنبه های مختلف گرایش شدن
۰/۶۵	۴/۲۰	۰	۳	۷/۵	۵۶	۳۳/۶	۱. افزایش انگیزه دانشجو برای ادامه تحصیل
۰/۸۰	۳/۹۵	۱/۵	۶/۷	۱۴/۹	۴۹/۳	۲۷/۶	۲. عمیق تر کردن دیدگاه دانشجو به رشته تربیت بدنی
۰/۸۱	۴/۱۴	۲/۲	۳	۶/۷	۵۴/۵	۳۳/۶	۳. کاربردی تر کردن رشته تربیت بدنی
۱	۳/۷۴	۴/۵	۱۱/۳	۱۸	۳۸/۳	۲۷/۸	۴. تناسب با نیازهای فعلی جامعه ورزش
۱/۲	۳/۴۸	۳/۸	۱۸/۹	۲۳/۵	۳۳/۳	۲۰/۵	۵. فراهم نمودن فرصت های شغلی بیشتر برای دانش آموختگان
۰/۷	۴/۳۱	۰/۷	۰/۷	۳/۷	۵۶/۷	۳۸/۱	۶. تخصصی شدن معلومات دانشجو
۱	۳/۸۳	۲/۳	۶/۸	۲۳/۳	۴۱/۴	۲۶/۳	۷. وادار کردن دانشجو به تلاش و پشتکار بیشتر
۰/۷	۳/۸۳	۱/۵	۶	۱۸/۸	۵۵/۶	۱۱۸	۸. تسهیل در یادگیری دانشجو
۰/۷۷	۳/۹۱	۱/۵	۳	۲۱/۱	۵۱/۹	۲۲/۶	۹. کمک به تولید منابع درسی و کمک درسی
۰/۷۴	۳/۹۲	۲/۳	۳/۸	۱۹/۷	۴۷/۷	۲۶/۵	۱۰. کارآمدتر کردن رابطه استاد و دانشجو
۰/۸۴	۴/۱۱	۰/۸	۳/۸	۱۸/۹	۴۶/۲	۳۰/۳	۱۱. مجموع نظرها

در پاسخ کلی دانشجویان به گرایش شدن تربیت بدنی، دانشجویان گرایش مدیریت ورزشی ($S.D = ۰/۷۲$)، $M=۴/۳۲$ بیشتر و دانشجویان حرکات اصلاحی ($S.D=۰/۹۰$ ، $M=۳/۹۱$) کمتر از دیگر گرایش‌ها موافق گرایشی شدن تربیت بدنی بودند. دانشجویان گرایش‌های فیزیولوژی ($S.D=۰/۸۵$ ، $M=۴/۱۲$) و رفتار حرکتی ($M=۴/۰۴$ ، $S.D=۰/۸۸$) در رتبه‌های دوم و سوم از نظر رضایت از گرایشی شدن تربیت بدنی قرار داشتند. نتایج آزمون آنالیز واریانس در پاسخ کلی دانشجویان به گرایشی شدن تربیت بدنی، تفاوت معنی‌داری بین گرایش‌های مختلف نشان داد ($P=۰/۱۰۶$).

مقایسه دیدگاه‌های دانشجویان گرایش‌های مختلف در مورد تک تک سؤالات با استفاده از آزمون آماری کروسکال والیس تنها در سؤال آیا گرایشی شدن تربیت بدنی، فرصت‌های شغلی بیشتری برای دانش‌آموختگان فراهم می‌کند یا نه؟ تفاوت معنی‌داری بین گرایش‌ها نشان داد ($P=۰/۰۳$).

جدول ۴ - نتایج آزمون من - ویتنی (مقدار Z) برای تعیین تفاوت بین گرایش‌های مختلف در متغیر فراهم ساختن فرصت‌های شغلی بیشتر

مدیریت ورزشی	فیزیولوژی ورزشی	رفتار حرکتی	حرکات اصلاحی
			مدیریت ورزشی
-۱/۲۶			فیزیولوژی ورزشی
-۰/۲۳	-۰/۹۰		رفتار حرکتی
-۲/۳۲*	-۲/۳۱*	-۲/۴۲**	حرکات اصلاحی

* تفاوت میانگین در سطح $\alpha = ۰/۰۵$ معنی دار است.

** تفاوت میانگین در سطح $\alpha = ۰/۰۱$ معنی دار است.

همان‌طور که جدول ۴ نشان می‌دهد، نتایج آزمون من - ویتنی نشان داد که این تفاوت بین گرایش حرکات اصلاحی با گرایش‌های مدیریت ورزشی، فیزیولوژی ورزشی و رفتار حرکتی معنی‌دار است. دانشجویان گرایش رفتار حرکتی ($M=3/72, S.D = 1/06$) بیشتر و دانشجویان گرایش حرکات اصلاحی ($M=2/87, S.D=1/21$) کمتر از دیگر گرایش‌ها، گرایشی شدن آموزش تربیت بدنی در مقطع کارشناسی‌ارشد موجب ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتر برای دانش‌آموختگان می‌دانستند. رتبه‌های بعدی مربوط به گرایش‌های مدیریت ورزشی ($M=3/71, S.D=1/27$) و فیزیولوژی ورزشی ($M=3/50, S.D=0/97$) بود.

در بین دانشگاه‌های مورد بررسی، دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ($M=4/38, S.D=0/69$) بیشتر و دانشگاه تربیت معلم ($M=3/88, S.D=0/60$) کمتر از دیگر دانشگاه‌ها موافق گرایشی شدن آموزش تربیت بدنی در مقطع کارشناسی‌ارشد بودند. دانشجویان دانشگاه‌های شهید رجایی ($M=4/33, S.D=0/79$)، تهران ($M=4/04, S.D=0/93$) و تربیت مدرس ($M=4/00, S.D=0/63$) به ترتیب در رتبه‌های دوم تا چهارم از نظر رضایت از گرایشی شدن تربیت بدنی قرار داشتند. آزمون آنالیز واریانس برای بررسی تفاوت بین دانشجویان دانشگاه‌های مختلف با توجه به متجانس نبودن واریانس جوامع قابل اجرا نبود ($P=0/02, Levene = 3/01$). از این‌رو از آزمون کروسکال والیس استفاده شد که تفاوت معنی‌داری بین دانشگاه‌های مختلف نشان نداد ($P=0/09$).

مقایسه دیدگاه‌های دانشجویان دانشگاه‌های مختلف در مورد تک تک سؤالات با استفاده از آزمون آماری کروسکال والیس تنها در سؤال آیا گرایشی شدن تربیت بدنی، انگیزه دانشجو برای ادامه تحصیل را افزایش می‌دهد؟ تفاوت معنی‌داری بین دانشگاه‌ها نشان داد ($P=0/03$).

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، نتایج آزمون من - ویتنی نشان داد که این تفاوت بین دانشگاه تربیت معلم با دانشگاه‌های شهید بهشتی و شهید رجایی و بین دانشگاه شهید رجایی با دانشگاه تهران معنی‌دار است. دانشجویان دانشگاه شهید رجایی ($M=4/52, S.D = 0/51$) بیشتر و دانشجویان دانشگاه تربیت معلم ($M=3/94, S.D=0/42$) کمتر از دیگر دانشگاه‌ها با این سؤال موافق بودند. رتبه‌های بعدی مربوط به دانشگاه‌های شهید بهشتی ($M=4/39, S.D=0/60$)، تربیت مدرس ($M=4/17, S.D=0/75$) و تهران ($M=4/13, S.D=0/78$) بود.

جدول ۵- نتایج آزمون من- ویننی (مقدار Z) برای تعیین تفاوت بین گرایش‌های مختلف در متغیر افزایش

انگیزه دانشجویان برای ادامه تحصیل

شهر	شهید بهشتی	شهید رجایی	تهران	تربیت معلم	تربیت مدرس
شهر شهید بهشتی					
شهر شهید رجایی	-۰/۶۴				
تهران	-۱/۲۸	-۲/۰۹*			
تربیت معلم	-۲/۴۰**	-۳/۲۲***	-۱/۴۸		
تربیت مدرس	-۰/۶۶	-۱/۱۲	-۰/۰۱	-۰/۹۰	

* تفاوت میانگین در سطح $\alpha = ۰/۰۵$ معنی دار است؛ ** تفاوت میانگین در سطح $\alpha = ۰/۰۱$ معنی دار است؛ *** تفاوت میانگین در سطح $\alpha = ۰/۰۰۱$ معنی دار است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که دانشجویان، گرایشی شدن مقطع کارشناسی‌ارشد تربیت بدنی را مثبت ارزیابی کردند (میانگین ۴/۱۱ از ۵ در مقیاس لیکرت). آنها گرایشی شدن آموزش در مقطع کارشناسی‌ارشد را موجب افزایش انگیزه دانشجویان برای ادامه تحصیل، عمیق‌تر کردن دیدگاه دانشجویان به رشته تربیت بدنی، کاربردی‌تر کردن رشته تربیت بدنی، تناسب رشته تربیت بدنی با نیازهای فعلی جامعه ورزش، فراهم ساختن فرصت‌های شغلی بیشتر برای دانش‌آموختگان، تخصصی شدن معلومات دانشجویان، وادار کردن دانشجویان به تلاش و پشتکار بیشتر، تسهیل در یادگیری دانشجویان، کمک به تولید منابع درسی و کمک‌درسی، کارآمدتر کردن رابطه استاد و دانشجو دانستند. این نتایج با تحقیق مشرف جوادی (۱۳۷۷) همخوانی دارد که در آن ۷۱ درصد استادان تربیت بدنی ایجاد گرایش در مقطع کارشناسی‌ارشد را لازم می‌دانستند. همچنین نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیق صابونچی (۱۳۷۹) همخوانی دارد. در تحقیق صابونچی (۱۳۷۹) حدود ۹۶ درصد دانشجویان کارشناسی‌ارشد دانشگاه‌های مورد بررسی، گرایشی کردن مقطع کارشناسی‌ارشد تربیت بدنی را

ضروری توصیف کرده بودند و گرایشی کردن را موجب ارتقای سطح کیفی و علمی دانش‌آموختگان این رشته، تحول علمی نسبت به دوره کارشناسی و ایجاد آمادگی برای دوره دکتری می‌دانستند. اسمعیلی (۱۳۷۸) در تحقیق خود، مهم‌ترین پیشنهاد دانشجویان کارشناسی برای اصلاح وضعیت آموزشی رشته تربیت بدنی و بهبود آن را گرایشی کردن این رشته در مقطع کارشناسی ارشد ذکر کرده بود که با نتایج تحقیق حاضر همخوانی دارد.

نتیجه تحقیق حاضر با نتایج تحقیق شیخ و همکاران (۱۳۸۳) نیز همخوانی دارد. تحقیق شیخ و همکاران نشان داد که ۹۲ درصد متخصصان و مربیان تربیت بدنی معتقد بودند که ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد باید به صورت گرایشی باشد. به نظر می‌رسد که گرایشی شدن تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد به یکی از اهداف خود که افزایش رضایت دانشجویان مشغول به تحصیل در این مقطع بود، رسیده است. یعنی همان‌طور که متخصصان پیش‌بینی می‌کردند، گرایشی شدن تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد موجب رضایت دانشجویان مشغول به تحصیل در این مقطع شده است. پیشنهاد می‌شود در تحقیق دیگری نظرهای متخصصان، استادان و صاحب‌نظران رشته تربیت بدنی در خصوص موفقیت دوره کارشناسی ارشد باتوجه به گرایشی شدن این دوره بررسی شود.

تحقیق حاضر نشان داد که دانشجویان گرایش آسیب‌شناسی و حرکات اصلاحی کمتر از دیگر گرایش‌ها موافق گرایشی شدن تربیت بدنی بودند. شاید یکی از دلایل این مسئله، عدم امکان ادامه تحصیل برای دانشجویان این گرایش باشد که توجه بیشتر مسئولان امر را می‌طلبد. همچنین براساس نتایج تحقیق سجادی (۱۳۸۶)، دانشجویان گرایش حرکات اصلاحی کمتر از دیگر دانشجویان از کیفیت منابع انسانی (استادان)، کیفیت منابع آموزشی، منابع کالبدی و تجهیزات آزمایشگاهی، و مدیریت آموزشی تحصیلات تکمیلی رضایت داشتند (۲) که ممکن است در رضایت کمتر آنها از گرایشی شدن مقطع کارشناسی ارشد تأثیر داشته باشد. براساس نتایج تحقیق حاضر، دانشجویان این گرایش کمتر از دیگر گرایش‌ها، گرایشی شدن تربیت بدنی را موجب دسترسی بیشتر به فرصت‌های شغلی می‌دانستند. ممکن است دلیل این مسئله ایجاد رشته طب ورزش زیر نظر دانشگاه علوم پزشکی باشد که آینده شغلی دانش‌آموختگان گرایش حرکات اصلاحی را تحت تأثیر قرار داده است.

باتوجه به این نتایج پیشنهاد می‌شود پژوهش‌هایی در زمینه ضرورت و امکان افزودن گرایش‌های جدید به گرایش‌های موجود انجام شود. همچنین پیشنهاد می‌شود با عنایت به اینکه برخی تحقیقات از جمله مشرف

جوادی (۱۳۷۷) وجود گرایش‌های مختلف و متعدد در مقطع کارشناسی در دانشگاه‌های دیگر جهان را گزارش کرده‌اند، ضرورت و امکان گرایشی کردن آموزش در مقطع کارشناسی نیز بررسی شود.

باتوجه به اینکه تحقیق حاضر اولین تحقیق پس از گرایشی شدن تربیت بدنی است، در مورد روابط بین متغیرهای تحقیق در گرایش‌های مختلف نمی‌توان نتایج تحقیق حاضر را با تحقیقات قبلی مقایسه کرد. همچنین مقایسه تفاوت‌هایی که بین گرایش‌های مختلف مشاهده شد با تحقیقات قبلی عملی نیست.

منابع و مآخذ

۱. اسمعیلی، محمدرضا. (۱۳۷۸). "بررسی ویژگی‌های تدریس مدرسان رشته تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد از دیدگاه دانشجویان"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
۲. سجادی، نصرالله (۱۳۸۷). "بررسی دیدگاه دانشجویان کارشناسی ارشد در مورد منابع انسانی، مادی، مدیریتی، و آموزشی دانشکده‌های تربیت بدنی دانشگاه‌های تهران"، گزارش نهایی طرح پژوهشی دانشگاه تهران.
۳. شیخ، محمود. و همکاران (۱۳۸۳). "بررسی و تحلیل ضرورت گرایشی شدن آموزش رشته تربیت بدنی در سطح دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور"، گزارش نهایی طرح پژوهشی دانشگاه تهران.
۴. صابونچی، رضا. (۱۳۷۹). "بررسی کمی و کیفی وضعیت آموزشی پژوهشی دوره‌های کارشناسی ارشد تربیت بدنی از دیدگاه دانشجویان این مقطع تحصیلی در دانشگاه‌های مجری مستقر در تهران"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.
۵. گائینی، عباسعلی. (۱۳۸۲). "تهیه و تدوین دوره‌های تخصصی جدید کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی". پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
۶. مشرف جوادی، بتول. (۱۳۷۷). "توصیف و مقایسه برنامه‌های آموزشی رشته تربیت بدنی چند دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی منتخب جهان و ایران". رساله دکتری، دانشگاه تهران.
۷. مصوبه شورای گسترش آموزش عالی مورخ ۱۳۸۲/۵/۱۸.

8. Bennett, B.L. Howell, M. Simri, U.(1983). “ *Comparative physical education and sport*”, Philadelphia publishers, PP: 86-89.
9. Griffy, D.C. (1987). “*The future of graduate study in Teacher preparation in physical education*”, quest, No. 39, PP: 174-178.
10. King, H.A. Bandy, S.J, (1987). “*Doctoral program in physical education. A census with particular reference to the status of specifications*”, quest, PP: 153-162.
11. Rick, L. sharp, (2003). “*Doctoral education, the mixture perspective*”, quest. Vol 55, PP: 82-85.
12. Stone, W.J. Carleton, N.L. and Adana, S.G. (1994). 1980-1990. “*A decade of change: undergraduate professional enrollment in the southwest*”, *The physical educator*, Vol. 51, No. 2, PP: 100-105.